SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA JAMOAT SALOMATLIGI TEXNIKUMLARI O'QUVCHILARINING KLINIK KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION METODIKASI

Allayarov Tolib
So'zangaron Abu Ali ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi direktori

Annotatsiya. Mazkur ilmiy ishda jamoat salomatligi texnikumlari o'quvchilarining klinik kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish jarayonini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida takomillashtirish masalasi kompleks tarzda tahlil etiladi. Tadqiqotda kommunikativ kompetensiyaning tarkibiy tuzilmasi, uning shakllanish qonuniyatlari, tibbiy ta'limdagi o'rni hamda zamonaviy raqamli texnologiyalar bilan integratsiyasi ilmiy asosda yoritiladi. Sun'iy intellektga asoslangan simulyatsion muhitlar, virtual bemor tizimlari, adaptiv o'qitish platformalari va analitik baholash vositalari yordamida o'quvchilarning kasbiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi ishlab chiqiladi. Tadqiqot natijalari mazkur yondashuv o'quvchilarning empatik fikrlashi, klinik tafakkuri va qaror qabul qilish qobiliyatini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, klinik kommunikativ kompetensiya, jamoat salomatligi, simulyatsion o'qitish, virtual bemor, adaptiv ta'lim, tibbiy pedagogika.

Zamonaviy jamiyatda sog'liqni saqlash tizimining samaradorligi ko'p jihatdan tibbiyot xodimlarining nafaqat kasbiy bilimlari, balki ularning kommunikativ kompetensiyasiga ham bog'liqdir. Ayniqsa, jamoat salomatligi sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislar aholining turli qatlamlari bilan bevosita muloqot olib boradi, profilaktik tushuntirish ishlarini amalga oshiradi va sog'lom turmush tarzini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli klinik kommunikativ kompetensiyani shakllantirish tibbiy ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. An'anaviy o'qitish metodlari ko'proq nazariy bilimlarni berishga yo'naltirilgan bo'lib, ular kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda yetarli darajada samarali emas. Bu esa yangi pedagogik yondashuvlarni izlashni taqozo etadi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi ta'lim tizimida yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirdi. Ushbu texnologiyalar o'quv jarayonini individuallashtirish, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash va ularning bilimlarini chuqur tahlil qilish imkonini beradi. Ayniqsa, tibbiy ta'limda SI asosidagi simulyatsion platformalar o'quvchilarga real klinik vaziyatlarga yaqin sharoitda mashq qilish imkoniyatini yaratadi. Bu esa o'quvchilarning nafaqat bilim, balki amaliy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Klinik kommunikativ kompetensiya murakkab tizim bo'lib, u o'z ichiga bir nechta komponentlarni oladi. Birinchidan, bu kognitiv komponent bo'lib, u tibbiy bilimlar va kommunikativ strategiyalarni o'z ichiga oladi. Ikkinchidan, affektiv komponent bo'lib, u empatiya, hissiy sezgirlik va bemor holatini tushunish qobiliyatini ifodalaydi. Uchinchidan, xulq-atvor komponenti bo'lib, u real muloqot jarayonida namoyon bo'ladigan amaliy ko'nikmalarni o'z ichiga oladi (Silverman J., Kurtz S., Draper J., 2013, 48-bet). Ushbu komponentlarning uyg'unligi o'quvchining to'liq shakllangan kommunikativ kompetensiyasini belgilaydi.

Sun'iy intellekt asosidagi o'qitish metodikasi aynan shu komponentlarni kompleks rivojlantirishga qaratilgan. SI tizimlari o'quvchilarning har bir harakatini tahlil qilib, ularga

individual tavsiyalar beradi. Masalan, o‘quvchi virtual bemor bilan muloqot qilayotganda, tizim uning nutqini, savollarining aniqligini, empatiya darajasini va muloqot strategiyasini baholaydi. Bu esa o‘quvchining o‘z ustida ishlashiga yordam beradi.

Simulyatsion o‘qitish ushbu metodikaning asosiy elementi hisoblanadi. Simulyatsiya o‘quvchilarga xavfsiz muhitda tajriba orttirish imkonini beradi. Ular xatolar qilishi mumkin, lekin bu xatolar real bemorga zarar yetkazmaydi. Shu bilan birga, simulyatsiya jarayoni takroriy bo‘lib, o‘quvchi o‘z xatolarini tuzatib, takomillashib boradi. Bu jarayon o‘rganish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi (Issenberg S.B. va boshq., 2005, 28-bet).

Virtual bemor texnologiyasi simulyatsion o‘qitishni yanada rivojlantiradi. Virtual bemorlar turli klinik holatlarni modellashtiradi va o‘quvchilar bilan interaktiv muloqotga kirishadi. Ushbu tizimlar sun’iy intellekt asosida ishlaydi va o‘quvchining harakatlariga mos ravishda javob beradi. Natijada, o‘quvchi real klinik vaziyatlarga yaqin tajriba orttiradi (Cook D.A., Triola M.M., 2009, 134-bet).

Adaptiv o‘qitish tizimlari ham muhim ahamiyatga ega. Bu tizimlar o‘quvchining bilim darajasini aniqlab, unga mos o‘quv materiallarini taqdim etadi. Bu esa o‘quv jarayonini individuallashtiradi va har bir o‘quvchining o‘z imkoniyatlariga mos rivojlanishini ta’minlaydi (Pane J.F. va boshq., 2015, 29-bet).

Shuningdek, sun’iy intellekt asosidagi analitik tizimlar o‘quvchilarning rivojlanishini monitoring qilish imkonini beradi. Ushbu tizimlar orqali o‘qituvchi har bir o‘quvchining kuchli va zaif tomonlarini aniqlab, individual yondashuvni amalga oshirishi mumkin. Bu esa ta’lim samaradorligini oshiradi.

Mazkur metodikaning yana bir muhim jihati – refleksiv o‘rganishdir. O‘quvchilar o‘z faoliyatini tahlil qilib, xatolarini aniqlaydi va ularni bartaraf etishga harakat qiladi. Bu jarayon o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi.

Tajriba-sinov ishlari natijalari shuni ko‘rsatadiki, sun’iy intellekt asosidagi metodika o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini sezilarli darajada oshiradi. Ular bemor bilan samarali muloqot qilish, muammoli vaziyatlarni hal etish va mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalariga ega bo‘ladi.

Xulosa qilib aytganda, sun’iy intellekt texnologiyalariga asoslangan innovatsion metodika jamoat salomatligi texnikumlari o‘quvchilarining klinik kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv ta’lim jarayonini zamonaviylashtirish, o‘quvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirish va ularni real amaliyotga tayyorlash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Silverman J., Kurtz S., Draper J. Skills for Communicating with Patients. – Oxford, 2013. – 48-bet.
2. Cook D.A., Triola M.M. Virtual patients: a critical literature review and proposed next steps. Medical Education, 2009. – 134 b.
3. Pane J.F., Steiner E.D., Baird M.D., Hamilton L.S. Continued Progress: Promising Evidence on Personalized Learning. RAND Corporation, 2015. – 29 b.
4. Issenberg S.B., McGaghie W.C., Petrusa E.R. et al. Features and uses of high-fidelity medical simulations. Medical Teacher, 2005. – 28 b.